

צדקו יחדיו

כולל גם מכתבים צדקו יחדיו

חברות דברי חזוק והדרכה

052-718-3997

052766-8996

צדקו יחדיו

תוכן הענינים

א.....	משפטי השם אמת צדקו יחדיו
ב.....	להשתמש עם היסורים כדי להתקדם
ג.....	מי שיותר קרוב להשי"ת זוכה ליסורים
ד.....	הכל מגיע מאהבה, שמביאה לטפל בקרובים.
ה.....	אין לחפש רעיונות מכח היסורים
ו.....	ע"י היסורים מתקרבים להקב"ה, ומתפללים יותר טוב
ז.....	גודל מעלת היסורים
ח.....	לשמוח ביסורים, ולהודות עליהם
ט.....	אין לחפש את סיבת היסורים דוקא בדבר שנעשה עכשיו
יב.....	לפעמים החשבון הוא גם בעוונות הדור, וזו חשיבות
יב.....	כשמתבוננים באהבת השי"ת אין מקום לצער על היסורים
יג.....	לחדד את הידיעה שהכל זה רק פרידה זמנית
יד.....	כשנשלם התיקון זה הזמן הראוי לצאת מן העולם
טו.....	יש להתנחם בהחזרת הפקדון בשלימות
טז.....	בזכות מיתת הבנים באים במהרה לחיי העולם הבא
טז.....	הבנים הקטנים מצילים את אביהם לעתיד לבא

הבן מרצה את אביו לקב"ה..... יז

המתים קטנים מגינים על הדור, והם "מתיבתא עילאה"..... יז

אשי ישראל – הקרבת נשמות הצדיקים..... יח

זכות החיזוק שבעקבות האסון..... יט

יסורי מיתת הבנים היו נחלת הרבה מהגדולים..... יט

דברי הרמב"ן בדרך האבילות הראויה..... כ

סיכום הדברים..... כב

מכתבים א..... כד

ב..... כד

משפטי השם אמת צדקו יחדיו

למשל גם אם בעוונות הדור נגזר על אדם להגן על הדור, ביחד עם זה נותנים לו עוד חלקים, בינתיים יגבו ממנו את החוב שהוא חייב, ומהמשפחה את החוב שהם חייבים, זה לא שאם יש פרט אחד זה כל מה שזה בא לומר.

האדם מוגבל, והוא עושה פעולות לפי נקודות מסוימות, אבל קל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, כולל בהכרעת הדין את כל החלקים, וכן מוצאים בגמרא שאמרו על עונשים שקיבלו "הא והא גרמא ליה", שהיו כמה גורמים לגזר הדין, גם מצד כפרת עוונות, וגם מצד גורמים במציאות.

"צדקו יחדיו" כולל הרבה חלקים יחדיו, יחדיו התועלת שתהיה לו מכך, יחדיו היסורים של הכפרה שבעקבות התשובה, יחדיו להגן על הדור, ולא שיש נקודה אחת שזו הסיבה, אלא זה יכול לכלול צדקו יחדיו של חשבונות של כמה אלפי שנים.

וכמו שכתוב אחד מן המשפחה שמת תדאג כל המשפחה, כי כל אחד היה שותף בענין הזה, אם היה אחד שלא התכוונו אליו זה לא היה קורה!, אין מי שייגיד שזה ההוא וההוא, כי אם לא כל השותפים בענין היו ראויים לזה

הנוסח של הברכה הרביעית בברכת המזון בבית האבל, "הוא הטיב הוא מטיב הוא יטיב לנו, המלך החי, הטוב והמטיב, קל אמת, דיין אמת, שופט בצדק, לוקח נפשות במשפט, שליט בעולמו לעשות בו כרצונו, כי כל דרכיו במשפט, ואנחנו עמו ועבדיו, ובכל אנחנו חייבים להודות לו ולברכו, גודר פרוצות ישראל הוא יגדור הפירצה הזאת מעלינו ומעל אֵבֶל זה, הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים..."

ונוסח צידוק הדין "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא".

ענין קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא, שכל דרכיו במשפט ובמדה, וכל דין ועונש, כולל הרבה סוגי הכרעות וגורמים, זה לא בהכרח שיש נקודה אחת שעל פיה הוכרע הדין, וכמו שכתוב משפטי השם אמת צדקו יחדיו, שאם לאחד מהמשפחה לא מגיע הצער הזה, כולם ינצלו, כי הם צדקו "יחדיו".

וכן כשיש הרבה אנשים שקשורים לצרה, כל אחד שמגיע לו צער מהצרה הזו, זהו חשבון פרטי כלפיו, ולא חייב להיות שנקודה אחת גורמת את הכל, ואת צער כולם.

כל אחד במצבו החדש, וזהו שאמרו משל כגל של אגוזים, שאחד שיוצא הוא מנענע את כל הגל, ובשעת הדין צריך רחמים).

אמנם לפעמים יש אחד שהוא הגורם העיקרי ואז צריך יותר זכויות שלאחרים זה לא יגיע, ולא יענשו איתו, אבל הכל אמת, כי קיבלו את עונשם המגיע להם, אלא שהיו מאריכים להם אם לא הגורם הזה.

זה לא היה מגיע, וכמו שמצינו במדה טובה שבזכות אחד נצולין כל בני העיר ושנים מצילין על כל המשפחה כמ"ש בסנהדרין על הפסוק והבאתי אתכם אחד מעיר וגו', (ויש עוד ענין שכאשר מטפלים במשפחה בגזר דין, אז הדין מתוח כנגד כולם, כי הם הובאו יחד במשפט, וגם הרי נסמכים אחד על השני בזכויות, ובדרך העולם כגון שאחד המפרנסים נפטר, וכיו"ב, דנים

להשתמש עם היסורים כדי להתקדם

לעזור לאדם הזה [כמבואר בתדב"א הובא להלן].

ומי שמשתמש בהם כראוי אכן באמת זה מה שרצו מן השמים, שהוא ירויה מהענין, כי הרי כולנו כאן בפרוודור, ויש תכלית לעולם הזה, העולם הזה הוא רק הדרך המובילה למחזו חפצינו, ואם מקשים על האדם את הדרך כדי שיצליח להגיע למקום הנכון, והוא משתמש בזה כמו שצריך, להכנע ולהשבר במידה מסוימת, הוא הרויח את תכלית היסורים, "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם".

אבל מי שמתיימש מהיסורים, או מי שלהיפך נשאר אדיש, הפסיד את כל הענין, הדבר דומה לילד שאביו מכה אותו כדי לחנכו, שיש כמה סוגי

וגם אם יגידו לאדם שזה קרה בעונות הדור, ושזה נשמה זו, שהיתה צריכה רק תיקון כזה, גם אם הכל נכון, עדיין כל החלקים נכונים, ויש כאן ודאי גם התייחסות פרטית כלפיו, כי זו כפרת עוונות וזה יקדם את האדם ויעזור לו, וכמו שכתוב שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורים, א"כ היסורים משמשים לקדם את האדם ולהעלותו בדרגתו כדי שיהיה ראוי ויוכל לקבל את המתנות, ואף אם יש יסורים שאינם יסורים של אהבה [שזו דרגה גדולה מאד], מ"מ בזכות היסורים שיש עוד כמה וכמה סיבות להם, האדם זוכה להתעלות, וזה היסורים הטובים שאת אשר יאהב השם יוכיח, שמגיעים כיון שמשמים רוצים

ילדים, יש ילד שבכלל לא מתייחס ומתעלם מהמכות כאילו לא היה דבר, ויש ילד שנכנס לצער ומסתגר בדכאון, ועל שניהם האב יודע שאין כאן עם מי לדבר, רק ילד שמרגיש את הנזיפה ומשתדל, זה מה שהאב רוצה, לא האדישות צודקת ולא היאוש צודק, אלא רק מי שע"י ההכאה עוזרים לו והוא משתמש עם זה כדי להתקדם, [וכלשון הרמב"ן כי אומץ הלב בזה הוא מדרך המרד, והמורץ בו מדרכי ההוראה והתשובה], וזה כולל את כל החלקים שמדברים אל האדם, ולא דוקא לפרט מסוים, ולכן אין מה להפריד את העניינים שאם זה עונש וזה חובה זה לא זכות, זו לא סתירה, אלא כל החלקים נכונים, זה ודאי גם עונש וגם זכות.

כמו כן מה שמוזכר בחז"ל [הובא להלן] שלפעמים נותנים לאדם להוליד בן עם נשמה שצריכה לבא לעולם הזה לשנים מועטות כדי שיהיה לו יסורים, נותנים לו את זה מראש כדי שאח"כ יסבול מזה ויצטער מזה, ואע"פ שמראש זה הגיע אדעתא דהכי, זה לא אומר שזה לא עונש, כי כל המציאות שלנו בעולם היא רק תהליך של דברים, לכל פעולה או מאורע שקורה לנו יש איזו מטרה, למשל אדם מפתח מאיזה דבר שיקרה לו ובסוף הוא ניצל, או שהתברר שלא היה ממה לפחד, זה ג"כ יסורים גם אם בסוף לא קרה כלום, שנה שלימה הוא סובל סביב הענין הזה, זה יסורים, זה קידם אותו, גם זו מטרה!.

מי שיותר קרוב להשי"ת זוכה ליסורים

מאשר בשביל לשבח אותו, כי בשביל לשבח אותו לא צריך שום הקרבה, שניהם מחייכים והאווירה נעימה וגומרים את השיחה בנעימות. אבל ללכת ולהעיר לשני האדם מתעצל כי הוא אומר לעצמו, מה אני צריך את זה, אחר כך הוא יכעס עלי וההרגשה רעה. אבל אם זה כל כך כואב לו, וזה הבן שלו, ואיכפת לו ממנו, הוא מוכן לסבול את האי נעימות הזו והכל כדי שהשני ירויח.

זה מה שנקרא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים, אם יש עם מי לדבר וזה יעזור לדבר אליו, דוקא בו מטפלים, מי שיותר קרוב, רוצים יותר לעזור לו כי מגיע לו וגם משום שיודעים שזה יעזור לו, ולעומתו, עם אנשים אחרים לא מתעסקים כל כך כי בין כך לא יועיל להם, וגם לא מגיע להם שכל כך יטפלו בהם.

רגילים לומר שבשביל להוכיח את השני צריך לאהוב אותו יותר

ומבוכה, אבל מהבן שלו איכפת לו, הוא לא יכול להרשות כזה דבר, ולכן הוא מכריח את עצמו להוכיח אותו כדי להציל אותו, כך גם כאן, מי שיותר אהוב מי שיותר קרוב, יותר טורחים להוכיח אותו ולהענישו.

כל מי שיודע מה זה אבא וילדים, ודאי יודע עד כמה לא נעים להכנס עם הילד למצב של כעס ואי נעימות, ולעומת זה אם היה זה ילד זר לא היה איכפת לו כי זה לא העול שלו, ובודאי שלא היה נכנס בשבילו לכזו עגמת נפש

הכל מוגיע מאהבה, שמביאה לטפל בקרובים.

כאן אלא צדק דמשמע דין, וכיראתך עברתך, על מי שהוא ירא אותך אתה מחזיק עברתך כדי למרק עוונותיו.

ובן בהמשך על הפסוק פגעת את שש ועושה צדק, פרש"י במי ששמח ועושה צדק... אתה פוגע בו אם חוטא כלום.. באותם דרכים שאתה מייסרן בייסורין יזכרוך לטובה ואומרים הן אתה קצפת בשביל שחטאנו, בהם עולם ונושע, בשבילם נושע לעולם הבא.

על כל פנים היסורים הם סימנים להיפך, שהוא ראוי לטיפול ושהוא בטיפול.

וענין פורענותם של צדיקים בעולם הזה מבואר בש"ס בהרבה מקומות ועי' עירובין כ"א א' שהקב"ה הראה ליחזקאל את מגילת תורה שבע"פ וכתוב בה פורענותם של צדיקים בעולם הזה, ועי' עבודה זרה ד' א' דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב ואני

ויש נקודה נוספת שמי שיותר בעל מדרגה המעשים שלו יותר משפיעים ולכן מענישים אותו יותר על מעשיו וכמו שכתוב "וסביביו נשערה מאוד", ו"כיראתך עברתך".

מי שמטפלים בו סימן שהוא יותר קרוב כי הוא "סביביו" כי הוא "יראתך".

וכמו שמבואר בגמרא בתענית ח' א' אמר ר' יוחנן כל המצדיק עצמו מלמטה מצדיקין עליו מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, ר"ח בר אבין אמר ר"ה מהכא וכיראתך עברתך, ריש לקיש אמר מהכא פגעת את שש ועושה צדק בדרכיך יזכרוך הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע.

ופירש רש"י, המצדיק עצמו, שמכשיר ומקשט מעשיו, מצדיקין עליו, מדקדקין עמו אפילו כחוט השערה יותר משאילו מקלקל מעשיו כדי למרק עוונותיו, שנאמר אמת מארץ תצמח אז צדק משמים נשקף, צדקה אין כתיב

יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע, בעוה"ז כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב
אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורים ואלי יחשבו רע, ועי"ש עוד.

לאחר הידיעה שהכל זהשגחה פרטית, ואין אדם נוקף אלצטו
מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, לא נשאר לנו
אלא לשמוח כאשר הננו נפגשים במאורעות בלתי שכיחים,
המכריזים מפורש שנשלחו מלמעלה על הכחוצת שלנו, ואין
ספק שהם לטובה, כי למעלה יש רק טוב, וטוב שאין למעלה
ממנו, ושאין בזה אדם להשיגו, ואף האי נעימות שבדבר
היא לרק לזכותנו ואשרי הגבר אשר תיסרנו וגו', ויסורים
מעין אלו שכרם רב, על אף שבאמת אין בהם זכר של
ממש, וכתב מרן זללה"ה באחת מאגרותיו דחציצין יסורים
לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא ומהדקים הקשר בין יסור
ליוצרו יתברך.

בכלל ראוי לאדם להתרומם מעל רגשות בשר, ולכונן את
מחשבותיו על פי ההכרה האמיתית, כי הכל הצל ואין יתרון
אלא בזה שמעל השמש.

(מכתבי התעוררות)

אין לחפש רעיונות מכח היסורים

כתוב בברכות ה' א' אם רואה אדם שישורין באים עליו יפשפש
במעשיו ימשמש במעשיו כו', ואיתא התם פשפש ולא מצא יתלה בביטול
תורה. מזה שכתוב "פשפש ולא מצא" מוכח שלא צריך לחפש רעיונות, שאילו
צריך לחפש רעיונות אין שייך "לא מצא", כי ילמד מזה שעל כרחק צריך
לשנות מהנהגתו שחשב עד היום שהיא תורה.

צריך לשים לב לכזה דבר, אבל לא המצאות חדשות מהו רצון השם, לא זה מה שאמרו, לא זה מה שביקשו, לא אמרו סימנים, סימנים לאו דאורייתא!

לפעמים בדיוק הפוך, וכשמציאים רעיונות, לא מציאים את רצון השם, אלא היצר הרע מצליח להכניס רעיונות הפוכים ממה שרוצים ממנו מן השמים, מה שאפשר ללמוד מיסורים זה רק דברים שעכשיו אם היה לי הכל טוב הייתי חושב כך, כי אלו דברים ברורים, אלא שבלא היסורים לא הי' מגיע להכנעה גמורה לשים לב לזה.

מעשה באדם חשוב שבאו עליו יסורים התחיל לחשוב מה הם באו לומר לי, והיות והוא כבר לא אברך צעיר, הוא חיפש איזה ענין מיוחד שהוא יכול לשנות, חשב וחשב, ועלה בדעתו אולי בגלל שהוא מחבר ספרים, שיש בזה מעין גאווה וראוי לו להתנהג בענוה יותר, אבל כששאל לחכם אמר לו אתה רואה מה השטן עשה לך, הדבר הכי טוב שאתה עושה בחיים הוא מנסה להכניס לך לראש שזה מה שלא טוב, הדבר הכי טוב, הכי גבוה, הכי חשוב.

בדרך כלל אם מציאים זה ההיפך ממה שרוצים ממנו בשמים!.

כהוגן. – הדבר מצוי שאנשים שיש להם יסורים מעוניינים לפעמים לחפש איזו נקודה חדשה, וכשמוצאים איזה ענין הם מרוצים, הנה מצאתי איזה פרט מסוים, זה כי אמרתי לההוא כך, או ענין אחר, מחפשים רעיונות ומנסים לחקות מה ששומעים דברים כאלו בדברי חז"ל וסיפורי צדיקים.

אבל הקב"ה לא אמר שאם הוא יתן יסורים זה יהיה סימן מה הוא רוצה, כי את מה שהוא רוצה מאתנו הוא כבר אמר במפורש, והוא כבר מסר לנו בתורה מה הדינים ומה הוא מבקש ומה הוא אומר.

היסורים הם לא סימן! אלא הם עוזרים לאדם, כי האדם נהיה יותר עניו והרבה יותר קל לו לשים לב לדברים, לעומת אדם שטוב לו, או אדם שנראה לו שהכל טוב.

"תשב אנוש עד דכא" עד דכדוכה של נפש, כשהוא נמצא במצב של דכדוכה של נפש הוא שם לב, ומתעורר לדברים הידועים.

אבל אסור להמציא רעיונות בגלל היסורים, כאילו הם סימן שהקב"ה רוצה שישנה ממנהגו כך או כך, אלא רק דברים שאחרי שהוא עומד עליהם הוא יכול לומר גם בלי יסורים הייתי

איך לא חשבתי על זה קודם, וזה מה שרוצים שילמד, כי במצב הזה יותר קל לאדם לשים לב לדברים ולקבלם.

אסור להמציא רעיונות, מיסורים אפשר ללמוד רק דברים שאחרי היסורים אדם אומר איך לא ראיתי את זה קודם,

ע"י היסורים מתקרבים להקב"ה, ומתפללים יותר טוב

לראות עליך חובה, ולחשוב על דברים שהם לא בסדר, שבגללם באו עליך יסורים, ולהיפך אני מאוד מתרגש מהדברים של היראת שמים שלך החוצבים להבות אש.

והחזו"א מסיים במכתבו, ואמנם חביבים יסורים לזה שרואה

אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, ומעלין אותו לעולם שכולו אור מורם מנסיות גופניות, וזה כל האדם, ואשרי חלקו.

היסורים מקרבים את האדם ומביאים אותו להרבה דברים שהוא לא יכול להגיע לבד, גם מהזכות של התפילה, ומהנקיון של היסורים שמטהרים אותו ומעלין אותו יותר.

וכמו שכתוב "ואת דכא", אֲתִי דכא, הקב"ה שוכן אצל המדוכא ואז הוא יותר קרוב, ואלו הם היסורים הטובים שאדם משתמש בהם ומגיע איתם למה שהוא צריך להגיע.

ויש עוד מטרות ליסורים, ע"י יסורים האדם מתפלל יותר טוב ומתעלה, יסורים מעלים את האדם לדרגות יותר גבוהות ממה שהוא יכל להגיע בכוחות עצמו בלי יסורים, גם אם יש לו הרבה מאוד רצון טוב, וזה ג"כ חלק מהרווחים של היסורים.

למשל, בן אדם שאינו מצליח להתעלות ולהיות צדיק ותלמיד חכם, אם אומרים לו תבכה מעומק הלב וע"י כך השם ישמע את התפילה שלך, הוא אומר איך אני יבכה, גם אדם שמאוד כואב לו המצב הרוחני שלו, אינו מצליח לבכות בדרך כלל, אבל אם לא טוב לו בלב והוא נשבר ונדכה הוא בוכה, ואז התפילה שלו מתקבלת וזה משפיע, כי שערי דמעות פתוחים.

אדם אחד שאשתו היתה חולה ביקש מהחזו"א שיגיד לו מה הוא צריך לתקן, בתחילה החזו"א כותב לו שנסתרים דרכי ההשגחה מבני אדם, ואיך שאני מכיר אותך אני לא יכול

לאחר הידיעה שהכל בהשגחה פרטית, והיסורים מהדקים
הקשר בין יצור ליצור יתברך, הרי חובתנו לערוך את החיים
במתכונת הרגילה, מתוך ידיעה כי את אשר יאהב יוכית,
והיסורים הם אות כבוד לאדם, שהצורה יתברך חפץ ביקרו
ומתעסק עמו לטהרו, לאשרו בזה וצבא, ואשרי הגבר אשר
תיסרנו.

לשמה אנשים הוא מן המנוות היותר חשובות, ולא מלא אליהו
זכור לטוב בשוק בני עולם הבא אלא העוסקים לשמה אנשים,
והנה כל נעימות של שמחה מנדכן, יקרין אור על כל
הסובבים בכפלים, ויש לנהוג בהתעלמות מכל המאורעות,
ותחת להחטף בזכרון התלאות וצדקדוקיהן, יש להתאזר
בשכחתן ובשמחת עולם במשנה מרץ, וזה רצונו יתברך בפרט
לעת כזאת.

(מכתבי התעוררות)

גודל מעלת היסורים

יש הרבה פסוקים על היסורים של וגם הקב"ה אומר "וידעת עם לבבך כי
הצדיקים, וכמו שהרמב"ן מביא, כאשר ייסר איש את בנו ד' א'
שאנשים מתלוננים על היסורים למה מייסר", וכן "שמוע שמעתי אפרים
דוקא אצל הצדיקים יש יסורים ואצל מתנווד יסרתי ואָסר.. הבן יקיר לי
הרשעים אין יסורים, ומאריך בזה אפרים כי מידי דברי בו זכור אזכרנו
בהקדמה לאיוב ובהקדמה לתורת האדם, עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו
שמשה רבינו כבר מתלונן על זה, וכן וכן
דוד המלך וירמיהו ומלאכי בכמה וכמה נביאים, ובתהילים יש כמה פרקים על
זה.

ובן אמרו כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים, ואשרי הגבר אשר
תיסרנו... ומתורתך תלמדנו, כי ע"י

עוונותיו, אמר ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמילות חסדים דכתיב בחדס ואמת יכופר עון כו' אלא קובר את בניו מנין, תנא לי' ההוא סבא אתיא עוון עוון כתיב הכא בחדס ואמת יכופר עוון וכתיב התם משלם עוון אבות לחיק בניהם, ובהמשך הגמרא שריו"ח אמר דין גרמא דעשירה ביר.

רואים מהגמרא כאן את המעמד של היסורים הללו ביחס למעלות רוחניות, שזה מוזכר בשורה אחת, תורה, וגמ"ח, וקובר את בניו.

היסורים בסוף הוא יגיע למה שהוא צריך להגיע, הרבה יותר ממה שהיה מגיע בלי זה.

והגמרא אומרת ברכות ה' א' מה שן ועין שהם אחד מאיבריו של אדם עבד יוצא בהן לחירות, יסורים שממרים כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, ומה מלח ממתק את הבשר אף יסורים ממתקים כל עוונותיו של אדם.

ושם, תני תנא קמיה דר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו מוחלין לו על כל

לשמוח ביסורים, ולהודות עליהם

והמשנה ברורה כותב על זה, כי באמת כל היסורים בין בגוף בין בממון הוא הכל כפרה על העוונות כדי שלא יצטרך להתיישר לעתיד לבא, ששם העונש הוא הרבה יותר גדול, כדאיתא במדרש, יצחק תבע יסורים, אמר לו הקב"ה חיך דבר טוב אתה מבקש וממך אני מתחיל שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות.

במסכת שמחות פ"ח כתוב ארבעה בנים הם, אחד לוקה ושותק, אחד לוקה ומבעט, אחד לוקה ומתחנן,

אמרו בגמרא תענית ח' א' אמר ריב"ל כל השמח ביסורים שבאין עליו מביא ישועה לעולם.

ובמשנה במסכת ברכות חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, ולשון השו"ע חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלימה ובנפש חפצה כדרך שהוא מברך בשמחה על הטובה כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם, נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם שהיא שמחה לו.

ואחד אומר לאביו הלקיני, דוד אמר
 לאביו הלקיני, שנאמר הרב כבסני
 מעונוי ומחטאתי טהרני. ועל השמחים
 ביסורים כתוב ואוהביו כצאת השמש
 בגבורתו.
 וכן אחד מקנייני התורה שמחים
 ביסורים.
 עוד כתוב שיסורים מרצים יותר מקרבנות
 שזה בגופו וזה בממונו.

לאחר הידיעה הצרורה כי כל מאורעות האדם הם צהגמה
 פרטית ממנו יתצרך, ולאחר הידיעה כי כגזרה שמים על
 הארץ גבר חסדו על יראיו, ואין ערוך לחפצו להטיב עמנו,
 וכמו שאמרו ז"ל בשעה שאדם מנטער שכינה מה לשון אומרת
 כזיכול קלני מראשי קלני מזרועי, וכתיב עמו אנכי בצרה
 ובכל צרתם לו צר, ולאחר הידיעה כי אין אדם יודע מהו
 הטוב בשבילו, כי עיקר החיים הרי הוא החיים הנצחי והעידון
 והעונג שאין לו סוף ותכלית, ואין אמתו יודע עד מה, לאחר
 כל אלו אין מקום לצער ודאגה כי הכל לטובה.

ואמנם האדם המורכב מצער ודם ורוח ונשמה, צהכרת צמנת
 חלקו רגעים של צער ותוגה, וחציצין יסורים לזה שרואה
 אותם כשלושים אליו מאתו יתצרך להפרע ממנו ולטהרו לאשרו
 וטובו כל הימים, וכמו שאמר החפץ חיים ז"ל שלעמיד ינטער
 האדם על שלא זכה ליסורים נוספים, וכמו שכתוב בשם
 הגר"א ז"ל שאלמלא היסורים לא מנאלנו ידיו ורגלינו בעולם
 הבא, ולעומת זה לדאגה אין מקום בלב המאמין, כלומר
 לדאגה על העתיד, כי הכל צידו יתצרך ולהפוך מספד למחול
 והדמעה לרינה ולאזרונו צשמחה.

(מכתבי התעוררות)

אין לחפש את סיבת היסורים דוקא בדבר שנעשה עכשיו

בלילה, כשאף אחד לא רואה, וזרק לו מהחלון מאה מנה], וקיבל הכיס והתחיל להיות שמח, ואח"כ שלח עליו אחר, ואמר לו בא ועשה עם המלך חשבון, בא ופרע לו מה שהיה חייב לו, נמצא זה פורע חובו והמלך נוטל את שלו, כך הבריות, עשה אדם עבירה חייב עליה מיתה, והקב"ה ממתין לו עד שישא אשה והוא מוליד בן ראשון ושני והקב"ה חוזר ונוטלו הימנו נמצא זה פורע את חובו והקב"ה נוטל את שלו והגוף במקומו שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד, [פי' הזית רענן אם תשוב ואשיבך, אני אתן לך אפשרות להחזיר, לפני תעמוד, שע"י שאתן לך בן להשיב במקומך תשאר אתה לעמוד לפני].

אדם מרגיש שלקחו לו אבל האמת שמראש נתנו לו את זה כדי שיהיה לו מאיפה לשלם את החוב.

זה עוד חלק שרואים שלא דוקא "עכשיו" הוא הגורם, כי זה יכול להיות חוב ישן, וכל החלקים נכונים אין יסורים שלא ממרקים ושאינם עוזרים לכפר דברים כל אחד בדרגה שלו, ויסורים הם לא רק כעונש אלא כעזרה, כי את אשר יאהב השם יוכיח, זה בא לעזור לו להתקדם.

לפעמים בני אדם שבאים עליהם יסורים מחפשים מה קרה כרגע, פה ושם, אבל זה לא נכון, זה לא בהכרח על דבר שקרה עכשיו, אלא להיפך כשאדם מגיע לדרגה שהיסורים יכולים להתקבל אצלו כראוי, הוא מקבל אותם, קודם לכן הוא לא יכל להתעלות מהם, הוא היה נשבר וכו', ועכשיו הוא הגיע לדרגה שהוא כבר יכול להתעלות ע"י היסורים, ועל ידם הוא יתעלה ויתעלה.

אם כן, גם אם היסורים הם יסורים של כפרת עוונות היינו לאו דוקא עוונות של היום, יש הרבה סיבות ליסורים, וכולם נכונים.

בי"קוט פרשת כי תשא מובא בשם מדרש עוד הסתכלות על הדברים, משל למה הדבר דומה למלך שהיה חייב לו אחד מאה מנה, שלח עליו שליח ואמר לו בא ועשה עם המלך חשבון, והיה מיצר [הוא חייב למלך כל כך הרבה כסף, ואין לו], שלח עליו אחר ואמר לו בא ועשה עם המלך חשבון, שוב היה מיצר, מה עשה המלך, [המלך אהב אותו, והוא ידע שהוא מוכרח לשלם, מה עשה], עמד בלילה ונטל כיס אחד ונתן לתוכו מאה מנה וזרקו דרך החלון, [המלך הלך

במלחמה ואעפ"כ היה שמח ולא שינה מנהגו של עולם, ואמר הקב"ה למלאכי השרת ראו בריאה שבראתי בעולמי, וזכורני שאמרו ע"ז, ומה היא באמת השמחה של שאול המלך? הרי הוא הולך למות עם בניו, אלא כשהאדם משלם חובו ונפטר ממנו צריך לשמוח.

אדם מחפש מה לא טוב כעת, להיפך כעת זה המצב הטוב ולכן באים היסורים, ואם הוא הולך "לחפש" מה לא טוב כעת, הוא הופך את כל הקערה על פיה והוא לומד פשט אחר ממה שאמרו לו.

ענין נוסף יש כאן, יש במדרש על שאול שידע שהולך למות

לפעמים החשבון הוא גם בעוונות הדור, וזו חשיבות

אָדָּרָא, אתה חשוב להענש בעון הדור ולהגן עליהם ביסורים שלך.

שוב ניתן לראות עד כמה עמוקים חשבונות שמים ושאנחנו לא יודעים ולא יכולים לדעת על איזה ענין בא כל דבר.

היה איזה סיפור על ילד שנפטר בגיל קטן וכמדומה שהגר"א אמר שזה גלגול של הגר צדק שנהרג על קידוש השם, שהיה חסר לו רק להוולד יהודי, או את השנתיים של אמא יהודיה.

וכמו שנתבאר בכל פרט יש הרבה חלקים שהם נכונים, בכתובות ח' ב' שמת בנו של רב חייא בר אבא וריש לקיש אמר ליהודה בר נחמני מתורגמנו שיאמר דבר נידח, קם ואמר דור שאבות מנאצים כו', על כן על בחוריו לא ישמח ד' כו', בעוון ניבול פה כו', והגמרא שואלת שהוא בא לנחמו והוא מצערו, מכיון שהדברים מתפרשים או שהוא נהג שלא כהוגן או שבנו לא היה הגון, והגמרא מבארת הכי קאמר ליה חשיב את לאתפוסי

כשמתבוננים באהבת השי"ת אין מקום לצער על היסורים

והרמב"ן מסביר בזה שני פירושים, פירוש אחד מהאבן עזרא שתדעו שאתם בניו להשם והוא אוהב אתכם יותר מן האב לבנו, ולכן לא

כתוב בתורה "בנים אתם לד' א", לא תתגודדו, ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת", מבואר שבגלל שבנים אתם לד' לכן לא תתגודדו, וצ"ב מה הקשר.

מהחשבון כי זה כבר לא יסורים, אם אומרים לו הבן שלך שהלך לעולמו היה נשמה גדולה שהיה חסר לה תיקון קטן, זה כבר לא יסורים הוא ישמח שהוא זכה לכזה בן.

אבל אם נסמוך על הקב"ה זה כן יסורים, כי לא קיבלנו את הידיעה למה זה טוב ומה הענין, ואלו יסורים שמורידים מהחשבון, ואנחנו יכולים לסמוך על הקב"ה שאמר לנו ע"י הנביא ירמיהו "כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אני חושב עליכם בית ישראל", שהכל מאהבה, "לתת לכם אחרית ותקוה", יותר ממה שאנחנו יכולים להבין כמה שזה טוב, הקב"ה אוהב אותנו יותר ממה שאנחנו אוהבים את עצמנו, ובזכות זה שאנחנו לא יודעים אנחנו מרויחים, כי אנחנו מקבלים את הדברים באמונה, ולכן זה בגדר יסורים שאין מרגוע לנפש מכח אמונתה, והחלק של היצר נכנע בכח היסורים.

תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל מה שיעשה לטוב הוא, ואם לא תבינוהו, כאשר לא יבינו הבנים הקטנים מעשה אביהם רק יסמכו עליו, כן תעשו גם אתם כי עם קדוש אתה ואינך כשאר כל הגוים על כן לא תעשה כמעשיהם.

לפירוש זה מתפרש כך, לא תתגודדו כי הרי השם עשה את זה, והוא הרי אוהב אותנו יותר מן האב לבנו, א"כ יש להבין שאין כאן מקום לצער, כי בודאי נעשה לטובתינו וגם אם איננו מבינים כמו ילדים קטנים שאינם מבינים מעשה אביהם רק יסמכו עליו, שבודאי עושה לטובתם, כי הוא אביהם הדואג להם לכל הטוב, לכן אין לנו להתאבל יותר מדאי על דבר שהוא באמת לטובה.

וכבר ביארנו במקו"א שאם הקב"ה היה מסביר לאדם מה היסורים הללו נצרכים לו, ומה זה מתקן לו, ואיזה חלק, ואיזה ענין, ואיזו נשמה היתה, ומה הנושא, זה כבר לא יוריד לו כ"כ

לחדד את הידיעה שהכל זה רק פרידה זמנית

וסגולת השם ולא ישא האלוקים נפש, וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח, אין ראוי לכם להתגודד ולהקרח על נפש, ואפילו ימות בנוער".

הרמב"ן מבאר על הפסוק הנ"ל ביאור נוסף "ולפי דעתי כי טעם עם קדוש הבטחה בקיום הנפשות לפניו יתברך, יאמר אחרי שאתה עם קדוש

האזהבים ונידודם אף בחיים, ומכאן סמך לרבותינו באסרם להתאבל יותר מדאי".

הוא מבאר שמה שמותר לבכות כי אדם שנפרד מבנו או מאביו ואמו או מחבירו באופן שיודע שלא יראה אותו עשרים שנה, הוא ג"כ בוכה, אפילו שהוא לא חושב שהוא הולך לאיבוד, ועי' עוד להלן מדברי הרמב"ן בסיבת הבכי על מת, אע"פ שמראש כל אדם עתיד למות.

יהודי שנפטר הוא לא מת, "עם קדוש אתה", הנפשות הולכים לפני הקב"ה, וא"כ אפילו ימות בנוער אנחנו לא צריכים להצטער כ"כ, כי אנחנו יודעים שזו לא נשמה שהלכה לאיבוד. והרמב"ן מסיים בטעם שהתורה לא אסרה לבכות, שלכאורה היה אסור לבכות למי שמאמין בהשגת הנפש, כי מה יש לבכות על מי שעדיין קיים, וז"ל "ולא יאסור הכתוב הבכי, כי הטבע יתעורר לבכות בפירוד

כשנשלם התיקון זה הזמן הראוי לצאת מן העולם

תתגר בם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות, אלא נשא משה קל וחומר, אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צרור את המדינים והכיתם אותם, מואבים עצמם לא כל שכן, אמר לו הקב"ה לא כשעלה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהם רות המואביה ונעמה העמונית, והלא דברים קל וחומר, ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה על שתי אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשירה היא וראויה היא לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה, עד כאן לשון הגמרא.

עוד מבואר בגמרא (ב"ק ל"ח א') רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא, אמרי לי' רבנן לעולא קום ניזיל ניןחמיה, [אמרו רבנן לעולא בא נלך לנחם את רב שמואל בר יהודה], אמר מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגידופא הוא דאמרי מאי אפשר למעבד הא אפשר למיעבד עבדי, [אני לא הולך עם הבבלים כי הם אומרים בניחום אבלים, מה אפשר לעשות, שמתפרש שאם היו יכולים לעשות אחרת הם היו עושים, כאילו הם יודעים מה טוב באמת, וזהו גידוף, כי כל מה שעושה הקב"ה הוא לטוב], אזל הוא לחודיה לגביה, [הוא הלך לבד לנחם], אמר ליה ויאמר ד' אלי אל תצר את מואב ואל

שנה, ואם היה לה מה לעשות כאן בעולם היו משאירים אותה, כמו שהשאירו אומה שלימה בשביל שתי פרידות, וא"כ אין להצטער שלקחו אותה לפני הזמן, אלא זה הזמן, כל אחד היכן שהשלים את התיקון שלו זה הזמן שלו, נשמה שנגזר עליה לחזור לשמים טהורה ולגמור תיקונה בזמן קצר, אין לחשוב אילו היה תלוי בנו היינו רוצים שישאר כאן, שאם נטלו הקב"ה הרי שנשלם תיקונו וזו היא טובתו.

לכאורה לפי פשוטו הוא עדיין ציער אותו, שהוא אומר לו שבתו לא היתה כשירה ולא היתה ראויה, ועל כרחק שיש כונה אחרת בדבריו.

וביאור הדברים, שאין הבדל אם אדם חי חמש שנים או מאה שנים, הכל תלוי אם תיקן את מה שהיה צריך לתקן בעולם, ואם יש עוד משהו שהוא צריך להוסיף בעולם הוא היה נשאר, ואם השלים מה שהוא צריך לתקן מה לו אם הגיע לכך בחמש שנים או במאה

יש להתנחם בהחזרת הפקדון בשלימות

אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון, בכל יום ויום היה בוכה וצועק ואומר אוי לי אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום, אף אתה רבי היה לך בן קרא תורה מקרא נביאים וכתובים משנה הלכות ואגדות ונפטר מן העולם בלא חטא, ויש לך לקבל עליך תנחומים כשהחזרת פקדונך שלם, אמר לו רבי אלעזר בני נחמתני כדרך שבני אדם מנחמין, ע"כ.

ר"א בן ערך ניחם אותו בזה שהוא החזיר את הפקדון שלם, כל הזמן הוא היה צריך לדאוג קיבלתי פיקדון, האם אני יחזיר אותו שלם, בזה התנחם **ר"י** בן זכאי, כי הוא קיבל פקדון והחזיר אותו כמו שצריך.

באבות דרבי נתן פ"ד כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו, נכנס רבי אליעזר וישב לפניו, ואמר לו רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך אמר לו אמור, אמר לו אדם הראשון היה לו בן ומת וקיבל עליו תנחומין, ומניין שקיבל עליו תנחומין כו', אמר לו לא די לי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרת לי צערו של אדם הראשון, [ואח"כ נכנסו רבי יהושע ורבי יוסי ורבי שמעון וכולם ניחמוהו מעין זה ולכולם השיבם כנ"ל, עי"ש], נכנס ר' אלעזר בן ערך כיון שראהו אמר לשמשו טול לפני כלי ולך אחרי לבית המרחץ לפי שאדם גדול הוא ואיני יכול לעמוד בו, נכנס וישב לפניו אמר לו

בזכות מיתת הבנים באים בטהרה לחיי העולם הבא

הבא. ואע"פ שאמר הכתוב גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים וגו' מ"מ חזר הכתוב ומרצה את בניהם כמו שנאמר וכאב את בן ירצה, [פי' אף שמצד אחד הם גרמו לבניהם למות, מ"מ חזר הכתוב ומרצה בניהם].

"מכאן אמרו הצדיקים תחילתן מריבה וסופן שמחה והרשעים תחילתן שמחה וסופן מריבה כו', ואומר אודך ד' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, ובסופו מהו אומר הנה קל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת... ד' יהיה לי לישועה".

בתנא דבי אליהו זוטא פי"ז "אין יסורין באין אלא לאהבתן של ישראל, משל למה הדבר דומה למלך שהיה לו עבד ועלתה לו מכה ברגלו וצוה לרופא לרפאותו ולהכניסו לפניו כשהוא שלם, שנאמר מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו, מה כתיב בתריה כי את אשר יאהב השם יוכיח וכאב את בן ירצה, אלו הן היסורים של אהבה אלו תלמידי חכמים הצדיקים שמתים להם בניהם שלהם בקטנותם ומכפר להם על עוונותיהם בעוה"ז ואח"כ הם באים בטהרה לחיי העולם

הבנים הקטנים מצילים את אביהם לעתיד לבא

וכן במדרש קהלת איתא על הפסוק ושבתי אני ואראה את דמעת העשוקים וגו' ר' יהודה אומר אלו הקטנים הנגנזים בחייהם בעוון אבותם בעוה"ז, לעתיד לבא הם עומדים בצד חבורה של צדיקים ואבותיהם בצד חבורה של רשעים, והם אומרים לפניו רבש"ע כלום מתנו אלא בעון אבותינו, יבואו אבותינו בזכויותינו, והוא אומר להם אבותיכם חטאו מאחריכם וחטאותיהם מלמדין קטיגור, ר"י ב"ר אלעי בשם ריב"ל באותה שעה אליהו

בגמרא בסוטה מ"ט א' "מי בז ליום קטנות", רבא אמר אלו קטני בני רשעי ישראל שמבזבזין דין אביהם לעתיד לבא, [הם מצילים את האבות שלהם], אומרים לפניו רבש"ע מאחר שאתה עתיד ליפרע מהם למה הקהית שניהם במ.

מפרש רש"י שהקטנים שמתו קורעים דין אביהם, שכשכאים לדונם לאחר מותם עוד בשמים על עוונותיהם אומרים לפניו למה האַבְלָתָם וציערתם במותינו ונפרעת מהם בחייהם.

אם מדת הטובה מרובה לא כ"ש שיבואו אבותינו אצלנו, אמר להם יפה למדתם סנגוריא יבואו אצלכם, דכתיב וחיו את בניהם ושבו ששבו מלירד לגיהנם והם ניצולים בזכות בניהם כו', ע"כ.

זכור לטוב יושב ומלמד סנגוריא, ואומר להם אמרו לפניו רבש"ע איזה מידה מרובה מדת הטובה או מדת הפורענות, אמור מדת הטובה מרובה ומדת הפורענות מעוטה, ומתנו בעון אבותינו,

הבן מרצה את אביו לקב"ה

משל למה הדבר דומה למלך שכעס על בן בתו ובא אחד וריצה את המלך לבן בתו [הוי] אומר אותו בן בתו אין צריך להחזיק לו טובה לאותו שריצהו ? כך אם מת בן [של] אדם יחזיק טובה להקב"ה שירצה הבן את אביו לבוראו, למה, כי את אשר יאהב השם יוכיח.

עוד ענין מבואר במדרש תנחומא פ' כי תצא סימן ב' אמר רבי אליעזר בן יעקב צריך אדם להחזיק טובה להקב"ה בזמן שהיסורים באים עליו, למה, שהיסורין מושכין את האדם לקב"ה... אמר רשב"י אם מת לאדם בן לא יחא קורא תגר, שהבן מרצה אותו להקב"ה,

המתים קטנים מוגינים על הדור, והם "מתכתא עילאה"

ודאי אין להם מנחם, תו והנה דמעת העשוקים ההוא דמעה דלהון בההוא עלמא דקא מגינין על חייא, דתנן אתר אית מתקן בההוא עלמא (לילדים האלו יש מקום מוכן בההוא עלמא), דאפילו צדיקים גמורים לא יכולין לקיימא תמן, וקודשא בריך הוא רחים לון ואתדבק בהו ואתקין בהו מתיבתא עילאה דיליה, ועלייהו כתיב מפי עוללים ויונקים יסדת עוז, ומאי תועלת עבדין תמן ואמאי סלקין תמן דכתיב למען צורריך להשבית אויב ומתנקם, ע"כ.

וכן איתא בזה"ק שאת הישיבה של מעלה עושים מהתינוקות האלו, והכי איתא התם, "ומה דאמר והנה דמעת העשוקים אלין אינן דמתין בתוקפא דאמהון אלין עבדין לאושדא דמעין לכל בני עלמא, בגין דלית דמעין דנפקי מליבא כהני דמעין דכל בני עלמא תוהין ואמרין דינא דקב"ה קשוט אינן ועל אורח קשוט אזלי, הני מסכני ינוקי דלא חאבו אמאי מיתו, אן דינא דקשוט דעביד מארי עלמא, אי בחובי אבהתהון אסתלקי מעלמא אמאי,

ומבואר מהזוהר הנזכר שהילדים הללו, הם מגינים על החיים והם מתיבתא עילאה, ומהם יסדת עוז שזה המתיבתא עילאה, וזו התשובה על דמעת העשוקים.

ועוד מבואר בדברי הזוהר (נדפס בסוף מחזורים ליוהכ"פ) על הפסוק הילדים אשר חנן א' את עבדך, שזה מרמז על ילדים שמתו בלא חטא וז"ל "אלא רוח קודשא אמר, אלין אינון ינוקי דלא חאבו ולא טעימו טעמא דחטאה, ומסר לון קודשא בריך הוא בידא דההוא ממנא דילך, וקטיל לון בלא חובא, כמה דאת אמר (קהלת ד' א') ומיד עושקיהם כח, ודא הוא את עבדך, כיון דשמע מאינון ינוקי, מיד סליק לגבי קודשא בריך הוא, ואמר מאריה דעלמא כל ארחך בדינא דקשוט, ואי דינא שריא על ישראל, בגין חוביהון איהו, ינוקין דלהון דלא חאבו לקמך אמאי מסרת לון לקטלא לון בלא חובא, וקודשא בריך הוא נטיל מלוי בכך, וחס עליהו, וההיא שעתא לא הוי אסכרא בתינוקות".

ועל כל פנים כתוב שהילדים הללו עושים מהם מתיבתא דרקיעא והם מגינים על הדור, וכל זה ביחד עם זה שהם מכפרים על עוונות אבותיהם, זה לא סותר, כל החלקים נכונים.

וכן נזכר בגמרא שבת ל"ג ב' דאמר רבי גוריון ואיתימא רב יוסף ברבי שמעיה בזמן שהצדיקים בדור צדיקים נתפסים על הדור, אין צדיקים בדור תינוקות של בית רבן נתפסים על הדור, אמר רבי יצחק בר זעירי ואמרי לה אמר רבי שמעון בן נזירא מאי קראה אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן וגו' ואמרינן גדיים הממושכנים על הרועים.

מבואר גם מדברי הגמרא כאן שהם מגינים על הדור.

אשי ישראל – הקרבת נשמות הצדיקים

העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל, או ואשי ישראל ותפילתם תקבל ברצון, ולפי הפירוש השני פירשו בתו' שהכונה לנשמות הצדיקים שמקריב מיכאל השר הגדול.

ועוד מוזכר בתו' שלהי מנחות ענין נוסף בפירוש התפילה ואשי ישראל ותפילתם מהרה תקבל ברצון, ניש ב' פירושים בפירוש ואשי ישראל האם קאי אתחילת הברכה והשב את

זכות החיזוק שבעקבות האסון

עולם נוסף הוא זכות החיזוק שנעשה בעקבות הפטירה הפתאומית איתא במסכת שמחות כשנתקבצו קהל גדול לקבור את בנו של רבי עקיבא, אמר להם רבי עקיבא היות ובני זיכה את הרבים, בזה שבאו כולם לכבוד התורה, מנוחם אני בזה שאני יודע שהוא בן עולם הבא שזיכה את הרבים.

ענין נוסף הוא זכות החיזוק שנעשה בעקבות הפטירה הפתאומית איתא במסכת שמחות כשנתקבצו קהל גדול לקבור את בנו של רבי עקיבא, אמר להם רבי עקיבא היות ובני זיכה את הרבים, בזה שבאו כולם לכבוד התורה, מנוחם אני בזה שאני יודע שהוא בן

יסורי מיתת הבנים היו נחלת הרבה מהגדולים

בבכורות, והחיי אדם והגר"א והח"ח והגר"ע וכו' וכו', וכמו שהגמרא אומרת וקובר את בניו.

כתוב על הגר"א שמתו לו בנים, וכשנפטרה בתו לפני החופה שלה פתאום, אמר ע"ז הגר"א יש נספה בלא משפט, שלפעמים הקב"ה לוקח נפשות טהורות כדי שנדע שבכל עת יהיו בגדיך לבנים וראוי לפחד ממיתה, ולמתים זה טוב בשביל הזכות שלהם אבל בשביל העולם זה צער, אח"כ סיפר הגר"א שגילו לו בחלום שאילו הוא היה יודע מה שזכה בזכות קבלת היסורים באהבה היה רוקד משמחה כיום חופתה ממש.

במקום אחר כתוב מהגר"א שאמו באה אליו בחלום והוכיחה אותו על זה שהוא מתאבל על מיתת הבנים יותר

בברייתא במסכת גרים כתוב שגר שבא להתגייר אומרים לו מה אתה בא להתגייר אתה לא יודע שישראל שבזמן הזה יש להם יסורים.

וז"ל הברייתא, מה לך להתגייר והלא אתה רואה את האומה הזאת נמוכה וכפופה ושפלה מכל האומות וחלאים ויסורים באים עליהם, וקוברים בנים ובני בנים.

מבואר שיכלו לומר לו את זה בידיעה קבועה, תראה ליהודים יש יסורים וחלאים וקוברים בנים ובני בנים.

בכ"ל הדורות מסופר על גדולי ישראל שנפטרו ילדיהם בצעירותם, החל מאחרי מות שני בני אהרן, ועד ימות התנאים והאמוראים (כמבואר בעשרות מקומות בש"ס) והראשונים והאחרונים, הרמב"ם ור"י ורא"ש, והב"מ נפטר בנו

מדאי, וז"ל הגר"ז מסלנט "אמו של הגר"א באה אחרי מותה להגר"א והוכיחתו על שהיה מתאבל יותר מדאי על בנים שמתו, אמרה האדם צריך להיות שש ושמח על שעדיין עודנו בחיים חיותו ויכול לתקן, כי עונשי הגיהנם גדול עד מאד בלי רחמנות כלל, ע"כ. זה לא נאמר על אדם מן השורה, זה נאמר על הגר"א וגם הוא צריך להיות שש ושמח שהוא יכול לתקן.

ואמרו ז"ל בשעה שאדם מנטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, והרי כשאדם חייב לגרום נזק לבנו להחיותו, נערו של האב גדול משל הבן, אם כן נער השכינה גדול מנערנו, ועם קבלת היסורים צרכון הרי יוקטן על ידי זה גם נער השכינה, ומה יש לנו דבר יותר חשוב מזה בעולמנו.

אם כן אפוא מודים אנחנו לך אבינו שבשמים על כל החסד שעשית עמנו ליסרנו ולנקותנו מעוונותינו, ויהי רצון מלפניך שלא יגרמו מעשינו לנערך בנערנו ותרפאנו רפואה שלמה במהרה בתוך שאר חולי ישראל, ונזכה לעבדך ולעשות רצונך בלבב שלם מתוך שמחה כרצונך, אנחנו ונאצאנו.

(מכתבי התעוררות)

דברי הרמב"ן בדרך האבילות הראויה

בדברי הרמב"ן בהקדמה לתורת האדם, וז"ל, והנני אומר מה שלבי חושב כשמתייחס לדברי הפילוסופים כיצד להתייחס ליסורים של העולם, אם להתייחס אליהם בצער או לא, הוא מבאר שלא האדישות נכונה ולא העצבות נכונה. ודעתי גומר כי אחרי היות אדם מעותד למות, מעת היותו ראוי לרפוד יצועיו בגיא צלמות, למה יתגודדו על מת, ולגוד ולבכות נאותו, כי החיים יודעים שימותו, ומן התימה על יודעי

ואפר יציע, והמלך הגדול אשר לבו
 כלב האריה, [דוד] על הילוד אשר לא
 ראה ולא ידע החכם יהיה, שכב ארצה
 ועפר בעפר, ואם אחרי מות הילד בגדיו
 תפר, הנה על אמנון ועל אבשלום אשר
 נפשו חמסו, לבבו המס ימס, כי אומץ
 הלב בזה הוא מדרך המרד, והמורכך בו
 מדרכי ההודאה והתשובה, ועל הענין
 הזה כתוב מה יתאונן אדם חי גבר על
 חטאיו, עכ"ל.

הרמב"ן מאריך עוד להסביר את הפסוק
 מה יתאונן אדם חי כי לא
 ישכח לעולם ד' כל הפסוקים שבפרק
 זה באיכה, "חזר ואמר אל תחשבו כי
 הצרות הרבות והרעות הבאות עליכם
 מקרה לכם, ואינן באות מאתו יתברך,
 כי מי הוא זה שאמר דבר והיה שהשם
 לא ציוה, הכל בא מאיתו והוא ציוה
 ונבראו כל המעשים, ואין ברעות ובטוב
 דבר שיהיה ומפי עליון לא יצא... אם
 כן מאחר שהכל יוצא מפיו והכל מאתו,
 והוא יתברך שמו אין לו חפץ ברע, כי
 במשפט הוא עושה הכל, ומה יתאונן
 האדם, על חטאיו יתאונן ויתאבל.

יע"ל כל פנים התאונן האדם על חטאיו
 בעת מקרהו הרע ופגעיו הקשים,
 מצוה... אבל מי שימות טרם זמן
 הנקצב לרוב בני אדם ראוי הוא
 להתאונן, וכן ראויים האוהבים לו
 להתאונן עליו ולהתאבל, וכן באבדן

דבר ויהי, למה יקראו איכר אל אבל,
 ומספד אל יודעי נהי.

והתשובה בזה כי תולדת האדם לחיות
 לעולם, ומן החטא הקדמוני
 ירדו לטבח כולם, על כן יחרדו כי
 מטבעם יתפרדו.

ואמנם הסתכלתי והשכלתי, ואין בתורה
 השלמה איסור על אבל ומצוה
 על הנחמה, לא אסרה על המתים רק
 התגודדות וקרחת, לא תרחיק הבכי ולא
 תתעב האנחה.

וראוי לנו להבין כי האבל עבודה
 לאלקינו יתברך, על דרכים
 מיוחדים, להתאונן ולהתבונן בסופו מה
 יהיה, ולדעת ביתו איה, וכענין הזה
 כתוב טוב ללכת אל בית אבל מלכת
 אל בית משתה כאשר הוא סוף כל
 האדם והחי יתן אל ליבו, וכתוב טוב
 כעס משחוק כי ברוע פנים ייטב לב,
 ונאמר עת לבכות, ואמרו רבותינו ז"ל
 הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא
 לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה
 הולך וכו'.

והשנית להתאונן על חטאיו אם יקרנו
 אסון, טרם מלאת שניו, או בא
 עליו מקרה בבניו, על אלה ראוי לבכות
 ולקונן.

והנה האב תמים דעים [יעקב] על ילד
 שעשועים בכה ולא הרגיע ושק

ומשוגה, ואם יתייאש ויתנחם, ולבכו לא יחם, יתלהו במקרה או במנהג, בשגעון ינהג... עכ"ל.

דברי הרמב"ן מלמדים אותנו איך להסתכל על הדברים ומה הטוב באמת.

הבנים, רק שיהיה התאוננותם בדרך עבודת הא' על החטאים הגורמים להם הצער ההוא... והיאוש בסבל האמיץ והלב החזק, בענין הזה הוא רע מוחלט.

כאילו של דבר, במה שיהיה ואשר כבר היה, כי הקצף והדאגה, איוולת

סיכום הדברים

והמצוות המקובלת בלי רעיונות חדשים ובלי גוזמאות, רק בפשטות, התמדה בתורה ובדקדוק במצוות ותפילה בלב נשבר וכמו שאמרו אגרא דיסורי שתיקותא ומבעי רחמי, לדון כל אדם לכף זכות, ושיהיה שם שמים מתאהב על ידכם וכמו שכתוב הגיד לך אדם מה טוב ומה ד' א' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם א', איננו יודעים אם זו גזירה שנגזרה עכשיו או שהנשמה מראש באה לזמן קצוב, אבל גם אם באה מראש לזמן קצוב היא באה כדי שנגיע להיכן שצריך להגיע על ידה.

הקב"ה יעזור לכולנו שזה יהיה נחמה לכולנו ושנוכח באמת להגיע למה שצריכים להגיע מכח היסורים הללו, ושנוכח במהרה לגאולה שלימה ולנחמה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

אנחנו לא מבינים בנשמות, ולא בענינים של הנהגת שמים ולא איך זה מתגלגל לטובה, אבל מה שברור ודאי שרוצים מאיתנו שנתעורר, כולנו, כי זה חלק של כולנו, ורוצים שכולנו נגיע מזה למה שצריך להגיע מזה, בלא לחפש רעיונות, כי אנחנו מספיק יודעים מה צריך לעשות בלא להמציא רעיונות, וכמובן שאין מה לדאוג על הנשמה שלו שודאי טוב לו והוא במתיבתא דרקינא והיא מגינה עלינו ועל הכלל, - לא זה מה שצריך לדאוג, צריך לדאוג על עצמינו, ולהתבונן איך לדאוג ולהיכן להגיע מהדאגה, ע"י הדאגה והצרה אפשר להגיע לדרגות שאי אפשר להגיע בלעדיה.

צריך לתפוס את המצב של הטהרה והכפרה הזו שנמצאים בו כעת, ולהמשיך להתעלות בדרך התורה

באור האמת, הנה נרפף זכור היסורים וזגלות, ואין ספק כי הכל לטובתך, וכבר אמר הגר"א ז"ל אלמלא היסורים לא מנאנו ידינו ורגלנו, ובלבי שזו התעלות בשבילך, כי את אשר יאהב... יוכיח, וראוי להתפלל להפיק התועלת המבוקשת לסלול מסילת החיים, מתוך הכרה באמונה הפשוטה כי הכל מאתו יתברך, ואין ההשתדלות אלא הנהגה בדרך העולם לסייע בהסתר פנים, וממילא השתדלות שלא נתחיינו צה הרי היא משוללת תועלת, והרי היא יגיעת שוא ותוחלת שקר.

ואחרי אשר זכית להבין קושט אמרי אמת בסיצוננו בכדור הזה הנקרא עולם הזה, וידעת גם ידעת כי אין טוב לאדם מספר ימי חיי הבלו כי אם את ה... ירא ואת מנאותיו שמור, הנה נא הואיל וישר מעשיך לפי מחשבותיך והוי מרצה בתפלה ממי שהכל שלו, ויפה נעקה לאדם, וסוף הכבוד לנא.

(מכתבי התעוררות)

מכתבים

א

הזהיר אותה ר' יוחנן שאם תרבה בבכיות תענש במיתת הבן השני, ולא הפסיקה מבכייתה, עד שמת השני והזהיר אותה ולא שמעה, עד שמתו כל שבעת בניה, אמו של הגר"א הוכיחתו בחלום על שמתאבל יותר מדאי על שני בניו שמתו, וכמדומה שבתו נפטרה סמוך לזמן הנשואין.

גם חזיונות מזכרת עם רגשות של בטחון ותחיית המתים הם נגד גזירתו של הקב"ה, והילדים גדלים עם מועקה של חוסר בטחון בחייהם ובעומק רואים המוות לנגד עיניהם ופוגע בהתפתחותם, את ההורים זה מנחם, אבל גם להם זה מפריע למלאות חובתם, קבלנו מרבנותו שליט"א שדרך התורה לא להזכיר מזה כלום, ולהשכיח הענין כמה שאפשר.

כשגזר הקב"ה על המת שישתכח מן הלב, הרי גזר כן גם על בן זקונים האהוב לאביו מכל בניו, וגם מחונן בכל המעלות אין חכם ונבון כמוהו אשר רוח א' בו, כי כך אמרו חז"ל על יעקב אבינו שמיאן להתנחם על יוסף הצדיק זהו בגלל שבאמת הי' בחיים, אבל אם הי' מת הי' מתנחם גם עליו, למדנו מזה שהנחמה והשכחה זוהי טובת כולם, ואין להתחכם בזכרונות נגד הטבע שגזר הקב"ה בעולמו לטובת האדם.

מבואר בגמרא שהמתאבל על בנו יותר מדאי, ייענש בזה שיצטרך להתאבל על בן אחר, כלומר אם אתה רוצה לבכות, אתן לך את זה כרצונך, מעשה באשה אחת שכנתו של ר"י שמת לה בן ובכתה עליו יותר מדאי,

ב

שמח לתת לבנו דברים טובים ומשמחים, ולעומת זה מצטער כשנאלץ להעניש את בנו והנני מודה לו על זה

שמעתי מאמו"ר הכ"מ הרבה פעמים שהוא מודה להקב"ה על הרעות יותר מעל הטובות, כי האב

וברחמים, ועל שמונע צער השכינה המשתתפת בצערו, וזה מהדק את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, בראותו שהוא הבן יקר שמכיר את האמת, ומבין את הכונה האמיתית, שלא זו בלבד שאין מקום לתרעומת, אלא אדרבה זה מוכיח על רוב האהבה, כדכתיב כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה.

ומצינו באיוב שהקב"ה מעיד עליו שהוא איש תם וישר וירא אלקים וסר מרע ואין כמוהו בארץ, ולא מצא סיבה להצדיק יסוריו, וכתב הרמב"ן שבאמת אי אפשר להבין התשובה לא מסברא ולא מהפסוקים, אלא יש בזה הענין סוד גדול מסודות התורה, לא ישיגם דעת חושב, רק הזוכה להם, לומד מפי מלמד, עד משה רבינו ע"ה מפי הגבורה יתברך, עי"ש ובתורת האדם בשער הגמול, ונמצא שאין טענה על איוב למה לא הבין, אלא למה לא החליט שגם כשאינו מבין, מ"מ הכל ביושר ואמת וברחמים.

אנו בטוחים שהכל לטובה הנצחית, ויש קיום בעולם הנשמות גם לנפלים כדאמר כתובות קי"א א' יחיו מתוך נבלתי יקומון ההוא בנפלים הוא דכתיב, וכן אמר רבינא סנהדרין ק"י ב' שמשעה שנזרע הוא בא לעוה"ב, והרי עוברים אמרו שירה בים סוף, ומלמדים אתו כל התורה, ויסורי סילוק נפשות

שהוא מצער את עצמו לטובתי, היות וזהו הטוב האמיתי עבורי.

וכיו"ב אמר שלהוכיח את חברו צריך לאהוב אותו יותר מלשבחו, כי כשמשבחו שניהם נהנים ונפרדים בהרגשה טובה, ובתוכחה יש הרבה אי נעימות, ואם טובת חברו חשובה לו מאד הרי הוא מוכן לסבול את האי נעימות הזו, כמו שידוע שהאב מוכיח את בנו, וטורח בתיקונו, וכשנוגע לאחרים הוא מוותר ושותק.

וכתב הרמב"ן בהקדמת איוב ביסורי הצדיקים שאם יאבד השם מגופו בעוה"ז כל הטובה אשר נהייתה בעולם, ויהיה נדון בייסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נדון בעולם הנשמות ביסורי גיהנם, או שיגרע חטאו מנפשו מעט מן מעלתה בעולם הנשמות ודבוקה בזיו העליון ועולם הבא, ועוד האריך בביאור הדברים, ולעומת זה כתב שאילו ישפיע לו בתגמולו תענוג וגדולה ומלכות כמלכות שלמה איננו שוה לגמול הקטן מתענוג הנפש באור החיים בעולמים הראויים לה.

מלבד האמת המועיל בידיעת הדברים, עוד מקבל האדם שכר גדול על קבלת היסורים באהבה, על שמראה בעצמו ההכנעה שנהגו עמו כדין בחסד

הבנים מצינו הרבה בצדיקים, כי נשמר להם בזה זכות נצחית לעולמי עד, ואשרי חלקכם בתורה ומעשים טובים אלופינו מסובלים, ונסיים בתפלה ובברכה שיקויים בכם ואוהביו כצאת השמש בגבורתו וישמח ד' במעשיו, ותזכו להתעלות בשמחת היסורים לשלימות האמיתית, ורוב נחת והצלחה מכל יו"ח ומעשיכם, ושיקום פורקן מן שמיא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני רויחי וסייעתא דשמיא ובריות גופא זרעא חייא וקיימא כו' עד גמירא.

צדקו יחדיו

מכתבים

תוכן ענינים

- א. רגשות אשמהא.
- ב. ריבוי הצרות מביא לישועהב.
- ג. כשאדם משלם חובו ונפטר ממנו, צריך לשמוחב.
- ד. להתבונן בשחחה הפרטית שבתוך הגיזרה הקשה.....ו.
- ה. שלחו את הגזירה בדווקא באופן מזעזע, לטובתנו.....ו.
- ו. יסורים באים לתקן.....ח.
- ז. להדות על היסורים.....ט.
- ח. האיסור להתאבל יותר מדאי.....י.
- ט. לנצל את הכפרה הטהורהיא.
- י. יסורי הפלת נפליםיב.

א

רגשות אשמה

את הקשר בין יצור ליצורו ית', וכשהגזירה מתגלגלת באופן מזעזע יותר הרי תועלתה מרובה, וכל זה מן החסד, אבל אסור לחשוב שאלמלא המקרים שנודמנו לא הי' הדבר קורה, שאין הדברים אמורים אלא כשהאדם פושע במזיד, ומזמין דבר מסוכן, וג"ז רק בדבר שמוגדר כמזיק בהלכה, ובצירוף שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, אבל במקרה שלפנינו שזו התנהגות רגילה, ואין בה סיכון של ממש, הרי המחשבות באות מחסרון בידיעה ברורה שיש מנהיג לבירה, ואין שום דבר במקרה.

ואמנם אין האדם שליט ברגש, והמחשבות מטרידות, אבל צריך לדעת בהתבוננות את האמת לאמיתה, ובמשך הזמן ישקטו הרגשות, ואין להתאכזב כשהרגשות גוברות על השכל כי זהו האדם, יסודו מעפר וכחלום יעוף, אבל גם במצבים אלו צריך השכל לשלוט, ולדעת שהרגש הוא חיצוני, והאמת היא הקבועה בלב בעומק.

אאמור זללה"ה הי' רגיל לומר שהוא מודה להקב"ה על היסורים והדברים הקשים יותר מעל הדברים הטובים, כי את הדברים הטובים הקב"ה

הצור תמים פעלו, לוקח נפשות במשפט, שליט בעולמו לעשות בו כרצונו, כי כל דרכיו במשפט, ואנחנו עמו ועבדיו, ובכל אנחנו חייבים להודות לו ולברכו, גודר פרצות ישראל הוא יגדור הפרצה הזאת מעליכם ומכל ישראל.

והנה בראש השנה יכתוב וביום צום כיפור יחתמון כמה יעברון וכמה יבראון מי יחיה ומי ימות מי במים ומי באש, ואמנם יש פעמים שהשטן מקטרג בשעת הסכנה וצריך יותר זכויות להנצל, ועוד גורמים שמצטרפין לגזירה, אבל אלו הם מקרים מיוחדים, ורוב מנהגו של עולם כבר נחתם ביוהכ"פ, אלא שפרטי הדברים איך תתבצע הגזירה, לפעמים זה תלוי ועומד למקרים שבמשך השנה, וכמשנ"ת בספר אאמור"ר זללה"ה בשם הראשונים שזהו מה שאמרו בגמ' יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין ובין לאחר גז"ד, שמועילה הצעקה שהגזירה תתבצע באופן קל יותר, ויש שמתגלגלים עם תינוקות חולים חדשים ושנים, ויש שמחזירים הפקדון בנשיקה, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, שהרי היסורים באין להדק

נעים, אבל בתוכחה אין טעם טוב
וההרגשה לא נעימה, אך מרוב אהבה
מתגברים להוכיח, ומוכנים לסבול הצער.

ועליכם לדעת שמאהבה זכיתם ביסורים,
ועי"ז תזכו להתעלות ולהדבק
בתפלה בכונה ובדמעות, ונטהרתם מכל
המפריעים את הדביקות שהם המקטרגים
שנתבטלו ע"י היסורים.

נותן באהבה ובשמחה, ואת היסורים הוא
נותן בצער גדול כמבואר בגמ', והנה
מרוב אהבתו אותנו הוא מצער עצמו
כדי להיטיב לנו בטוב האמיתי, ונמצא
שיותר רגש אהבה וקורבה יש ביסורים
מבחסדים והטובות, וכמו שאב מצטער
בהכותו את בנו, והי' רגיל לומר
שלהוכיח את חבירו צריך יותר דרגת
אהבה מלשכחו, כי בשבחים המעמד

ב

ריבוי הצרות מביא לישועה

זהו מה שטוב עבורו לעולם שכולו
טוב, והצור תמים פעלו ומאד עמקו
מחשבותיו איך מתגלגל מזה הטוב
האמיתי, כאשר ראינו במגילת רות כמה
צער הי' עד שנתגלגל מזה לידת דוד
המלך, וכן אמרו שאם הצרות מתרבות
הר"ז סימן לרגלי המשיח, והמקום
ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון
וירושלים.

במה אנחמכם, וכבר אמרו חכמים אינו
דומה אבלו של בחור לאבלו של
תינוק, בעל הנחמות ינחם אתכם
במהרה בתוך שאר אבלי ציון
וירושלים, ונזכה במהרה לראותו
בתחיית המתים, ומצינו בגמ' תנאים
ואמוראים שטבעו בים, ואמר ד' מבשן
אשיב אשיב ממצולות ים, ואמרו שכל
שנהרג יש לו כפרה במיתתו, ובודאי

ג

כשאדם משלם חובו ונפטר ממנו צריך לשמוח

וקבל עליו תנחומין כו' איוב היו לו
בנים ובנות ומתו כולם ביום אחד וקיבל
עליהם תנחומין כו' אהרן היו לו שני

איתא באדר"נ פי"ד ה"ו כשמת בנו של
רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו
לנחמו כו' אדם הראשון הי' לו בן ומת

והלא דברים ק"ו ומה אביה בן ירבעם שלא עשה אלא דבר אחד טוב דכתיב ביה יען נמצא בו דבר טוב, כך, בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה, נענה ר' אלעזר בן עזריה וכו', נענה ר"ע וכו', עי"ש.

ומצינו הרבה תנאים ואמוראים ראשונים ואחרונים שמתו בניהם בחייהם, כגון ר' חנינא ור' יוחנן ועוד והרמב"ם ור"י והרא"ש והגר"א וכתוב בכתבי הגר"י מסלנט שאמו של הגר"א באה אחרי מותה להגר"א והוכיחתו על שהיה מתאבל יותר מדאי על בנים שמתו, אמרה האדם צריך להיות שש ושמש על שעדיין עודנו בחיים חיותו ויכול לתקן, כי עונשי הגיהנם גדול עד מאד בלי רחמנות כלל, ע"כ, והבית מאיר כמ"ש בהקדמתו, והחיי אדם כמ"ש בסוף חכמת אדם.

וזה לשון הילקוט שמעוני, פרשת כי תשא, אילפא רמי כתיב ורב חסד וכתיב ואמת בתחלה ואמת ולבסוף ורב חסד, משל למה הדבר דומה למלך שהיה חייב [לו אחד] מאה מנה שלח עליו שליח ואמר לו בוא ועשה עם המלך חשבון היה מצר שלח עליו אחר ואמר לו בוא ועשה עם המלך חשבון שוב היה מצר מה עשה המלך עמד בלילה ונטל כיס אחד ונתן לתוכו מאה מנה וזרקו דרך החלון ועמד וקבל הכיס

בנים גדולים ומתו כו' דוד המלך הי' לו בן ומת כו' א"ל לא די שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרתי צערו של כו' נכנס ר"א בן ערך כיון שראהו אמר לשמשו טול לפני כלי ולך אחרי לבית המרחץ לפי שאדם גדול הוא ואיני יכול לעמוד בו, נכנס וישב לפניו ואמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון בכל יום ויום היה בוכה וצועק אי לי אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלוי, אף אתה רבי הי' לך בן קרא תורה מקרא נביאים וכתובים משנה הלכות ואגדות ונפטר מן העולם בלא חטא, ויש לך לקבל עליך תנחומים כשהחזרת פקדונך שלם, א"ל ר' אלעזר בני נחמתי כדרך שבני אדם מנחמין.

איתא במו"ק כ"ח ב', ת"ר כשמתו בניו של ר' ישמעאל נכנסו ארבעה זקנים לנחמו ר"ט ור' יוסי הגלילי ור' אלעזר בן עזריה ור"ע כו', פתח ר' ישמעאל ואמר רבו מעונותיו תכפוהו אבליו הטריח רבותיו פעם ראשונה ושניה, נענה ר"ט ואמר ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה, והלא דברים ק"ו ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה אחת דכתיב ויקריבו בני אהרן את הדם אליו, כך בניו של ר' ישמעאל על אחת כמה וכמה, נענה ר' יוסי הגלילי ואמר וספרו לו כל ישראל וקברו אותו,

בההוא עלמא, דאפילו צדיקים גמורים לא יכלין לקיימא תמן, וקב"ה רחים לון, ואתדבק בהו ואתקין בהו מתקנתא עלאה דיליה, ועלייהו כתיב מפי עוללים ויונקים יסדת עז, ומאי תועלתא עבדין תמן ואמאי סלקין תמן, דכתיב למען צורריך להשבית אויב ומתנקם, עכ"ל, למדנו מכאן שהתינוקות האלו יש להם מקום מתוקן בעולם האמת שאפי' צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם והקב"ה אוהב אותם ומייסד ומעמיד מהם מתיבתא דרקיעא העליונה שלו, ועליהם נאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עז, דהיינו מתיבתא עילאה, והם מגינים על החיים להשבית אויב ומתנקם.

ואמרו ז"ל כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים, וכתיב כי את אשר יאהב ד' יוכיח, וכתב מרן זללה"ה שהיסורים מהדקים את הקשר שבין יצור ליוצרו יתברך, וכשאב מייסר את בנו אם נכנס לדכאון לא הפיק התועלת, ואם נעשה אדיש או מזלזל ג"כ לא יפה עשה, אבל אם מבין את הכוונה וחוזר להתנהג ביישוב וכובד ראש בלי חריגה משונה, הרי קיבל הדברים כפי הרצוי, והוא איש תבונה שהאב רואה שאפשר להוכיחו, ולסייעו להכניע היצר במה שאינו יכול בכוחות עצמו, ויש במדרש כשאדם חוטא ומתחייב מיתה לשמים, הקב"ה ממתיך שיולד לו בן ונוטלו

והתחיל להיות שמח ואחר כך שלח עליו אחר אמר לו בוא ועשה עם המלך חשבון בא ופרע לו מה שהיה חייב לו נמצא זה פורע חובו והמלך נוטל את שלו, כך הבריות עשה אדם עבירה חייב עליה מיתה והקב"ה ממתיך לו עד שישא אשה והוא מוליד בן ראשון ושני הקב"ה חוזר ונוטלו הימנו נמצא זה פורע את חובו והקב"ה נוטל את שלו והגוף במקומו שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד.

וידוע שאנו בעקבתא דמשיחא ממש, שהרי הנביא אומר והנער בן מאה שנה ימות, שבימות המשיח מי שימות בן מאה יקרא נער, ולא נשאר כ"כ הרבה שנים לזקן כלפי הנער, א"כ איפוא ודאי שזוהי פרידה קצרה, ונשוב בס"ד לראותו במהרה בתחיית המתים עם כל ישראל.

לא ושדא דמעין לכל בני עלמא בגין דלית דמעין דנפקי מלבא, כהני דמעין, דכל בני עלמא תוהין ואמרין דיגין דקב"ה קשוט אינון, ועל אורח קשוט אזלי, הני מסכני ינוקי דלא תאבו, אמאי מיתו, אן דינא דקשוט, דעביד מארי עלמא, אי בחובי אבהתהון אסתלקי מעלמא, אמאי, ודאי אין להם מנחם, תו והנה דמעט העשוקים ההוא דמעט דלהון בההוא עלמא דקא מגינין על חייא, דתנן אתר אית מתתקנא לון

לראתו מהרה בתחיית המתים עם כל ישראל כעתירת המשתתף בצערכם מוקירכם

וזה לשון הילקוט שמעוני, פרשת כי תשא: אילפא רמי כתיב ורב חסד וכתיב ואמת בתחלה ואמת ולבסוף ורב חסד, משל למה הדבר דומה למלך שהיה חייב [לו אחד] מאה מנה שלח עליו שליח ואמר לו בוא ועשה עם המלך חשבון היה מצר שלח עליו אחר ואמר לו בוא ועשה עם המלך חשבון שוב היה מצר מה עשה המלך עמד בלילה ונטל כיס אחד ונתן לתוכו מאה מנה וזרקו דרך החלון ועמד וקבל הכיס והתחיל להיות שמח ואחר כך שלח עליו אחר אמר לו בוא ועשה עם המלך חשבון בא ופרע לו מה שהיה חייב לו נמצא זה פורע חובו והמלך נוטל את שלו, כך הבריות עשה אדם עבירה חייב עליה מיתה והקב"ה ממתין לו עד שישא אשה והוא מוליד בן ראשון ושני הקב"ה חוזר ונוטלו הימנו נמצא זה פורע את חובו והקב"ה נוטל את שלו והגוף במקומו שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד.

תמורתו, אין לחפש סיבות ורעיונות לתלות בהן, רק להמשיך בדברים הידועים שניתנו לנו מסיני, כי זהו מה שלמדנו בעשיית רצונו יתברך, מה שהורה לנו בפירוש, ולא לחדש מהנהגתו מה רצונו, דהיינו שלא ליתן חשיבות לדברים קטנים וגינונים, להצביע על דא ועל הא כפי מה שמצוי בסיפורים, אלא כפי שידענו היום תורה ותפילה ומעש"ט, ואמנם היסורים עוזרים לאדם לפקוח עינים על מה שלא שם לב עד היום, אבל אין ללמוד הלכות וסימנים מהנהגתו יתברך, אלא להתחזק בדברים שעכשיו הוא מבין שגם אם לא אירע כלום ראוי הי' להזהר בהם.

ויש במדרש על שאול שידע שהולך למות במלחמה ואעפ"כ הי' שמח ולא שינה מנהגו של עולם, ואמר הקב"ה למלאכי השרת ראו בריה שבראתי בעולמי, וזכורני בילדותי שאמר אאמו"ר שליט"א ומהי השמחה, אלא כשהאדם משלם חובו ונפטר ממנו צריך לשמוח.

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ונזכה כולנו

ד

להתבונן בהשגחה הפרטית שבתוך הגזירה הקשה

וכאן היתה מיתת נשיקה בלא סבל, ויתכן שהנשמה כבר עלתה למרום בערב שבת, אך כדי שלא להבעית את ישראל בפתאומיות של ההסתלקת, נתנו לו אריכות כמה ימים של פעולות הגוף, ובזכות שהנך עוסק בהרבצת תורה לקטנים ולגדולים, מנעו ממך טרדות אחרות, וכן היתה ההסתלקת באופן שניכר שהכל בידי שמים, בלי נקיפות מצפון על חוסר האחריות, ד' נתן וד' לקח, ומזה תתבונן להאמין ולהרגיש שהכל חסד לטובה, ובעל הנחמות ינחם אתכם ואת כל משפחתינו במהרה בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ונזכה לראותכם בעבודת ביהמ"ק במהרה.

כאשר האדם מתבונן בהשגחה הפרטית על החלקים הטובים שבגזירה, הוא מתחזק להבין שהכל לטובה, כי מי שרוצה להרע לו, לא יחפש להטיב, וכמו שאומרים על יוסף שהישמעאלים נשאו נכאת וצרי ולוט כדי להנעים לו את הריח, להראות לו שעמו אנכי בצרה, ומשתדל להקל עליו את הגזירה בכל מה שניתן להקל, ולכן אע"פ ששינוי הריח דבר פעוט, יש בזה תועלת גדולה.

והנה אם נגזר עליו לחיות שנתים, הרי הוסיפו לו את ימי החג, כדי שלא לבטל שמחת החג מכל המשפחה, והרי בדרך כלל גם אלו שנגזר עליהם שלא יחיו, מתגלגלים עמהם ברופאים ורפואות חדשים ושנים, בסבל רב לחולה ולהוריו,

ה

שלחו את הגזירה בדווקא באופן מוזעזע, לטובתנו

שנגזר עליו כשאמרו כמה יעברון, אגלגל מילתא שתבא השכחה ועי"ז יתגלגל המות שכבר נגזר, וכן פירשו הראשונים במס' ר"ה ט"ז א' שזהו מה שאמרו יפה צעקה לאדם בין קודם גז"ד בין לאחר

הנה אחרי דברי הנחמה שהבאנו, שהם גם נכונים בל אופן של הסתלקות ילדים רח"ל, כי המות נגזר עליו בר"ה, והאופן שזה יקרה זו גזירה נוספת, ולא השכחה גרמה את המות, אלא לפי

אותו לעולם שכולו אור, מורם מנטיות גופניות, וזה כל האדם, ואשרי חלקו.

נצמערתי הרבה בצערם, ולכן ראיתי לנכון להשתתף בתנחומים

בכתב, ואמנם קשה להתנחם, אבל צריך להתחזק כל הזמן מה הוא רצון השי"ת כעת, אע"פ שא"א לשלוט על הלב ולהתעלות לגמרי, מרגשי האשמה, וג"ז מסייע להתקדם, אבל עלינו להתקרב להקב"ה במצב הזה עם האמונה והבטחון לעשותו רצונו מעכשיו, ומהו רצונו, שנאמין שהכל לטובתנו, והכל נעשה מאהבה להגיע אל הטוב האמיתי, ואין לחפש רעיונות חדשים, רק להתחזק בתורה והמצוות הידועות לנו, ועם ישראל סבל צרות כל הימים להגיע לשלימות לנצח נצחים בשמחת עולם.

והמקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים וכבר אר"י סנהדרין צ"ח א' אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו כו', וקרובה הגאולה לבא ונזכה במהרה לראותו בתחיית המתים עם כל מתי ישראל.

גז"ד, דאע"פ שהגז"ד לא נקרע אבל הצעקה מועילה למעט את הפורענות, דהיינו שהגזירה תגיע באופן שמצער פחות.

למדנו מזה שעל הצער הגדול של הסתלקות התינוק מן העולם עלינו להתעורר בתשובה ולקבל תנחומין, וכמו שהארכנו בדברי חז"ל בזה, אבל עדיין אין בזה נחמה לרגשי האשמה שהגזירה התגלגלה באופן מצער מאד, ועלינו להתבונן מהו רצון השי"ת מאתנו כעת, ואמנם בזמנינו שרבו הצרות, אין מתעוררים בפגעי הזמן הרגילים, ולכן שולחים את הגזירה שנגזרה כבר באופן מזעזע, כדי שנגיע עי"ז לתועלת האמיתית, ולפעמים כח השכחה נשלח באונס, כך שהשוכח אינו מוגדר אפי' כשוגג, והכל במדת החסד לעורר את האדם לתכלית הטוב האמיתי, וע"י שברון הרוח ותפלות ותחנונים מגיעים לדרגות גדולות של דבקות, כלשון החזון איש חביבין יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליצור ית' ומעלים

יסורים באים לתקן

ולוקח ממנו בן תחתיו, ואין רצוני להאריך בענינים אלו אשר הם פשוטים בתכלית.

אבל יש לדבר על קבלת היסורים, כענין שאמרו שיש מבעט ביסורים ויש מקבלם באהבה, ויש שמחים ביסורים, וז"ל התדב"א אם יש באדם דברי תורה ויסורין באין עליו לבו מתיישב עליו, אבל אם אין באדם ד"ת ויסורין באין עליו לבו מתמרמר עליו, אלא כיצד יעשה יצדיק עליו את הדין, הא כיצד אלא אם הוא רעב וצמא וערום ואין לו מזונות רק שהוא חי וקיים על פני האדמה בלחם צר ובמים לחץ בעירום ובחוסר כל, יאמר כך וכך כתוב בתורה תחת אשר לא עבדת כו' ועבדת את אויבך כו' ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל כו' עד השמידו אותך, על כן יתברך כו' שנתן לי חיים בעולם ולא השמיד אותי מעל פני האדמה, וכן דוד היה אומר אלמלא דברי תורתך מרצין אותי בשעה שיסורין באין עלי כבר עקרתי את עצמי מן העולם שנאמר לולי תורתך וגו'. עכ"ל.

והנה היסורים באים לתקן את האדם, כענין שכתב מרן זללה"ה

בואו נשתעשע באהבת אוהבנו, המצטער בצערנו, יותר ממה שאנו, ובכל זאת מיסרנו, להיטיב אחריתנו, "וגם ראשיתנו", ככתוב מוסר... בני אל תמאס ואל תקרן בתוכחתו כי את אשר יאהב וגו', וידוע בשם הגר"א ז"ל שאלמלא היסורים לא הי' שייך לצאת זכאים בדין.

דברים אלו ידועים וברורים, וברוב פעמים רואים גם בעוה"ז איך שהיסורים היו אך ורק לטובה, ומי כמוכם יודע, [כשאני חושב ביסורים כגון אלו, איני יודע מה הי' רחמים ומה דין, כי אפשר שהדין הי' ביצירה שנגזר להיות ח"ו בעל מום או חסרון אחר, ואח"כ החלו הרחמים בביטול היצירה], וידוע מאמר חז"ל על הפסוק אורך... כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני משל לשני בנ"א כו', ועוד אמרו במדרש קהלת שהבנים קטנים שמתים בעון אבותם, מבקשים מהקב"ה שיזכו אבותם בזכותם, וכתוב שם שאליהו הנביא ז"ל טוען שמדה טובה מרובה ממדת פורענות, והקב"ה מקבל טענתם, ואיתא בתדב"א שאדם שנתחייב מיתה למקום, הקב"ה עושה עמו חסד וממתין לו שישא אשה

הפסד גמור, כי במקום שיביאו היסורים להתמדה בלימוד הם מביאים רפיון, והנה הוסיף חטא על פשע ויותר ממה שהי' חייב קודם היסורים מתחייב אח"כ, על יסורים כאלו יש לבכות הרבה, כי הם באמת יסורים.

שהיסורים הם מהדקים את הקשר בין יצור ליצור, שע"י שהאדם מרגיש שהוא צריך לרחמי שמים הוא מכניע עצמו, ואח"כ מבקש רחמים, וכשנענה ומרגיש חסדיו ית' נפשו נקשרת באהבתו, אבל כשאין מקבלים היסורים כראוי הרי

ז

להודות על היסורים

שהצדיקים תחלתן מריבה ובסופן שמחה אברהם כו' וכן יצחק כו' וכן יעקב הי' לו מריבה בילדותו ובסופו שמחה בילדותו מהו אומר זעף ד' אשא כי חטאתי לו עד אשר יריב ריבי ועשה משפטי יוציאני לאור אראה בצדקתו, ואומר אודך ד' כי אנפת כי ישוב אפך ותנחמני ובסופו מהו אומר הנה א-ל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת י-ה ד' ויהי לי לישועה, עכ"ל.

וכן שמעתי מאמור"ר שליט"א בימים אלו שהוא מודה להקב"ה על היסורים שאע"פ שהקב"ה בעצמו מצטער בשעה שאדם מצטער כדתנן בסנהדרין בשעה שאדם מצטער שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי כו', ואעפ"כ הוא נותן לי יסורים מפני שזהו טובתי, ואמר שהוא מודה על היסורים יותר מעל הטובות, ואמר

איתא בתדבא"ז פ"א אין יסורין באין על ישראל אלא לטובתן ואין יסורין באין אלא לאהבתן של ישראל, משל למה הדבר דומה למלך שהיה לו עבד ועלתה לו מכה ברגלו וצוה לרופא לרפאותו ולהכניסו לפניו כשהוא שלם, שנאמר מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו מה כתיב בתריה כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, אלו הן היסורים של אהבה אלו תלמידי חכמים הצדיקים שמתים להם בניהם שלהם בקטנותם ומכפר להם על עוונותיהם בעוה"ז ואח"כ הם באין בטהרה לחיי העולם הבא, ואע"פ שאמר הכתוב גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים וגו' מ"מ חזר הכתוב ומרצה בניהם כמו שנאמר וכאב את בן ירצה, מכאן אמרו הצדיקים תחלתן מריבה וסופן שמחה והרשעים תחלתן שמחה וסופן מריבה כו' ומנין

ועוד זאת זכיתם ששם שמים נתאהב על ידכם אצל כל הסובבים, בבטחון מעשי, בסבלנות, בצידוק הדין, בדקדוק ההלכה בכל עת, בהכרת הטוב, בענוה, ובכל מדה נכונה, ועליכם הכתוב אומר ישראל אשר בכ אתפאר, וכבר אר"ע שהוא מנוחם על בנו כשראה שנתגלגל זכות על ידו בהליותו, וכן זכיתם לקבל היסורים כמו שרוצה האב המייסר את בנו שיקבלם בהבנתם האמיתית לא בדכאון לא באדישות אלא כמסייע להמשיך בדרך הרצויה לפניו ית"ש, ואשר אין בכח האדם להגיע בעצמו בלא יסורים.

ועתה כאשר הנכם טהורים בקרבן הטהור והנכם כקטן שנולד בצירוף זכות התורה והמצוות, חזקו ואמצו והמשיכו לעלות ולהדבק בדרכי מרום שמים שאתם נמצאים בו, ותזכו לגדל בניכם ובנותיכם לתורה ולחופה ולמעשים טובים לשמחת עולם, והמקום ינחם אתכם בתוך שאר אבילי ציון וירושלים ונזכה במהרה לראותו בתחית המתים עם כל ישראל.

שכדי להוכיח את השני צריך לאהוב אותו יותר מהאהבה הנצרכת כדי לשבחו, כי הוא מוכן לסבול אי נעימות של התוכחה כדי לסייע את חבירו, וכ"ש בהכאה ויסורים שבלא אהבה גמורה אין אדם נזקק לזה.

והנה מאהבת ד' אתכם נתן לכם היסורים בצורת זו של מסירת פקדון נשמה גדולה שחסר לה תיקון קצר בעוה"ז, שע"ז תהיו שותפים בזכות הנשמה הזו שהיא מצילה אתכם מיום הדין כמבואר בגמ' ומדרש, ויחשב לכם כהקרבת קרבן מובחר לכפר עליכם ולקרב אתכם כי קרבן מלשון קירוב, וכמ"ש תו' שלהי מנחות על ואשי ישראל ותפלתם תקבל דקאי על נשמות הצדיקים שמקריב מיכאל השר הגדול, ואמנם במשך כל שנת היסורים זכיתם להתקרב לבורא בהרגשה מוחשית איך שהנשמה מופקדת בידו ועמכם הוא בצרתכם מבין ומאזין מביט ומקשיב לקולכם ברחמים וברצון.

ח

האיסור להתאבל יותר מדאי

מחונן בכל המעלות אין חכם ונבון כמוהו אשר רוח א' בו, כי כך אמרו חז"ל על יעקב אבינו שמיאן להתנחם

כשגזר הקב"ה על המת שישתכח מן הלב, הרי גזר כן גם על בן זקונים האהוב לאביו מכל בניו, וגם

ולא שמעה, עד שמתו כל שבעת בניה, אמו של הגר"א הוכיחתו בחלום על שמתאבל יותר מדאי על שני בניו שמתו, וכמדומה שבתו נפטרה סמוך לזמן הנשואין.

גם חזיונות מזכרת עם רגשות של בטחון ותחיית המתים הם נגד גזירתו של הקב"ה, והילדים גדלים עם מועקה של חוסר בטחון בחייהם ובעומק רואים המוות לנגד עיניהם ופוגע בהתפתחותם, את ההורים זה מנחם, אבל גם להם זה מפריע למלאות חובתם, קבלנו מרבנותנו שליט"א שדרך התורה לא להזכיר מזה כלום, ולהשכיח הענין כמה שאפשר.

על יוסף הצדיק זהו בגלל שבאמת הי' בחיים, אבל אם הי' מת הי' מתנחם גם עליו, למדנו מזה שהנחמה והשכחה זוהי טובת כולם, ואין להתחכם בזכרונות נגד הטבע שגזר הקב"ה בעולמו לטובת האדם.

מבואר בגמ' שהמתאבל על בנו יותר מדאי, ייענש בזה שיצטרך להתאבל על בן אחר, כלומר אם אתה רוצה לבכות, אתן לך את זה כרצונך, מעשה באשה אחת שכנתו של ר"י שמת לה בן ובכתה עליו יותר מדאי, הזהיר אותה ר' יוחנן שאם תרבה בבכיות תענש במיתת הבן השני, ולא הפסיקה מבכיתה, עד שמת השני והזהיר אותה

ט

לנצל את הכפרה והטהרה

וחן ושכל כדאייתא בזוהר שהאדם קם בתחיית המתים כפי גלגולו האחרון, וזכו ההורים לפקדון גדול כזה, ולהחזירו בשלימותו בטהרתו ובזוהר, וכפי מה שנתבאר לעיל הרי הוא מסייע להם להביאם לגן עדן במקום הנעלה אשר הוא שם, ובפרט לאחר שסבלו עליו כמה שנים יסורים שונים, בגוף ונפש.

בב"ל הדורות מסופר על גדולי ישראל שנפטרו ילידיהם בצעירותם, מאחרי

ההרגשה בלב היא שהילד המחונן הגיע לעולם מעיקרא רק למספר שנים קצובות, שהשלים בהם את תיקונו לעולם הבא, שהרי כל חייו היו לפלא בעיני הרופאים לפי דרך הטבע, נוסף לזה תואר מראהו וכן מדותיו אינם מתאימים כלל לילד פגום במערכת מוחו, וזה מוכיח על נשמתו המיוחדת שנתגלגלה בגוף לקוי לתקן דבר מה, וגברה כח נשמתו להשפיע עליו תואר

בדרך התורה והמצוות המקובלת עד היום, בלי רעיונות חדשים ובלי גוזמאות, רק בפשטות התמדה בתורה דקדוק במצוות ותפילה בלב נשבר אגרא דיסורי שתיקתא ומיבעי רחמי, לדון כל אדם לכף זכות, שיהא שם שמים מתאהב על ידכם, הגיד לך אדם מה טוב ומה ד' א' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם א', ויה"ר מבעל הנחמות שינחם אתכם ואת כל המשפחות היקרות עם כל ישראל בתוך שאר אבילי ציון וירושלים.

מות שני בני אהרן ועד ימות התנאים והאמוראים והראשונים והאחרונים, ויעזי' בהקדמת הבית מאיר על מיתת בנו הבחור וכן בחכמת אדם ורבים כהמה, וכתוב שאמו של הגר"א ז"ל הוכיחתו בחלום על שמתאבל יותר מדאי על שני בניו שמתו, ואמרה לו האדם צריך להיות שש ושמת על זה שהוא חי ויכול לתקן קלקוליו בזה העולם, כי דיני הגיהנם על כל דבר ודבר בלי רחמנות כלל, וצריך לתפוס מצב הטהרה והכפרה הזו שנמצאים בו כעת, ולהמשיך ולהתעלות

,

יסורי הפלת נפלים

נעימות הזו, כמו שידוע שהאב מוכיח את בנו, וטורח בתיקונו, וכשנוגע לאחרים הוא מוותר ושותק.

וכתב הרמב"ן בהקדמת איוב ביסורי הצדיקים שאם יאבד השם מגופו בעוה"ז כל הטובה אשר נהייתה בעולם, ויהיה נדון בייסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נדון בעולם הנשמות ביסורי גיהנם, או שיגרע חטאו מנפשו מעט מן מעלתה בעולם הנשמות ודבוקה בזיו העליון ועולם הבא, ועוד האריך בביאור הדברים, ולעומת זה כתב שאילו ישפיע לו בתגמולו תענוג וגדולה ומלכות כמלכות

שמעתי מאאמו"ר הכ"מ הרבה פעמים שהוא מודה להקב"ה על הרעות יותר מעל הטובות, כי האב שמח לתת לבנו דברים טובים ומשמחים, ולעומת זה מצטער כשנאלץ להעניש את בנו והנני מודה לו על זה שהוא מצער את עצמו לטובתי, היות וזהו הטוב האמיתי עבורי.

וכיו"ב אמר שלהוכיח את חבירו צריך לאהוב אותו יותר מלשבחו, כי כשמשבחו שניהם נהנים ונפרדים בהרגשה טובה, ובתוכחה יש הרבה אי נעימות, ואם טובת חבירו חשובה לו מאד הרי הוא מוכן לסבול את האי

הגבורה יתברך, עי"ש ובתורת האדם בשער הגמול, ונמצא שאין טענה על איוב למה לא הבין, אלא למה לא החליט שגם כשאנו מבין, מ"מ הכל ביושר ואמת וברחמים.

אנו בטוחים שהכל לטובה הנצחית, ויש קיום בעולם הנשמות גם לנפלים כדאמר כתובות קי"א א' יחיו מתוך נבלתי יקומון ההוא בנפלים הוא דכתיב, וכן אמר רבינא סנהדרין ק"י ב' שמשעה שנזרע הוא בא לעוה"ב, והרי עוברים אמרו שירה בים סוף, ומלמדים אתו כל התורה, ויסורי סילוק נפשות הבנים מצינו הרבה בצדיקים, כי נשמר להם בזה זכות נצחית לעולמי עד, ואשרי חלקכם בתורה ומעשים טובים אלופינו מסובלים, ונסיים בתפלה ובברכה שיקויים בכם ואוהביו כצאת השמש בגבורתו וישמח ד' במעשיו, ותזכו להתעלות בשמחת היסורים לשלימות האמיתית, ורוב נחת והצלחה מכל יו"ח ומעשיכם, ושיקום פורקן מן שמיא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני רויחי וסייעתא דשמיא ובריות גופא זרעא חיא וקיימא כו' עד גמירא.

שלמה איננו שוה לגמול הקטן מתענוג הנפש באור החיים בעולמים הראויים לה.

מלבד האמת המועיל בידיעת הדברים, עוד מקבל האדם שכר גדול על קבלת היסורים באהבה, על שמראה בעצמו ההכנעה שנהגו עמו כדין בחסד וברחמים, ועל שמונע צער השכינה המשתתפת בצערו, וזה מהדק את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, בראותו שהוא הבן יקיר שמכיר את האמת, ומבין את הכונה האמיתית, שלא זו בלבד שאין מקום לתרעומת, אלא אדרבה זה מוכיח על רוב האהבה, כדכתיב כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה.

ומצינו באיוב שהקב"ה מעיד עליו שהוא איש תם וישר וירא אלקים וסר מרע ואין כמוהו בארץ, ולא מצא סיבה להצדיק יסוריו, וכתב הרמב"ן שבאמת אי אפשר להבין התשובה לא מסברא ולא מהפסוקים, אלא יש בזה הענין סוד גדול מסודות התורה, לא ישיגם דעת חושב, רק הזוכה להם, לומד מפי מלמד, עד משה רבינו ע"ה מפי

